

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA RATNIH INVALIDA KRALJEVINE SHS OBLASNOG ODBORA U SPLITU.

Izlazi svakog 1. i 15. u mjesecu.
Predplata na mjesec 2 D za inozemstvo D 4.
OGLASI PO CIJENIKU.
Pojedini broj 1 dinar.
Vlasnik: Oblasni Odbor u Splitu.
Udruženje Ratnih Invalida.
Uređuje: ĐUKA ŽUPANIĆ.
Odgovorni urednik: MARIN MIŠE.
Tisak: PUČKA TISKARA - ŠIBENIK.

NEMA PARA.

Ovakvim riječima dočekuju porezni činovnici naše bijedne invalide i nesretne udovice, koji dolaze iz daljine i po nekoliko sati pješčenja po svoju mirovinu. Nema para, jer nema reda, nema kontrole, jer čitav državni aparat destruktivno funkcioniše krivnjom najviših vlasti, koje vode državu na rub propasti. Ta ni sama Generalna Direkcija Državnog Računovodstva u Beogradu ne zna, još danas, koliko u opće naš invalid ovdje - u udovica - dobiva mjesečno mirovine i dodatka - jer kod tih poreznih ureda specijalno vlada takav nered, nemar i nerazumijevanje, da se čovjek mora zgražati. Naša uboga sirotinja dolazeći po te kukavne pare, bivala je i izrabljivana, jer su nekoji porezni uredi tražili stanovit dio za namirnice, a nekoji opet biljegovane namirnice, a u najnovije doba monotoni i grubo »nema para« odzvanja i odjekuje u srcu tih nesretnika kao britki nož, kojima je jedina nada i prihod bio ta mršava mirovina. Očajni dolaziše mnogi zaplakanih očiju, osobito sirote udovice u kancelariju našeg Udruženja psujući i jadikujući, zašto im nije bilo barem javljeno preko župnih ureda, općinskih upravitelja i seških glavara, da se ne isplaćuje potpora, te da ne dolaze uzalud iz tolikih daljina. Da imadu porezni uredi barem trunke osjećaje humanosti i samilosti, obavijestili bi ste urede, ali nemaju, već se zlobno smiješe, gledajući razočaranje invalida i udovica nakon reskog odgovora »nema para«, kojima suze teku niz lice, kad pomisle, da kod kuće dječica nestrpljivo čekaju na njih, jer će im kupiti kruha i utažiti njihovu glad, a ovako dolaze prazni, a jauk dječice parati će im i srce i dušu.

Ima već nekoliko mjeseca, što je Odeljenje Socijalne Politike u Splitu doznačilo jednom dijelu invalida i udova, osim onih iz bivšeg okupacionog teritorija dodatke, koji im pripadaju po Uredbi Ministarstva Socijalne Politike od 14. II. 1920. i od 1. III. 1921., koje mnogi invalidi ne podigoše, jer nema para.

Nekoji porezni uredi isplatiše te dodatke svim do konca decembra 1921. godine, ali mnogi ni ne počеше u opće isplaćivati, a izgovor im je »Nema para«. Naše Udruženja i sami invalidi stavljali su to do znanja Odeljenju Socijalne Politike, molili i zaklinjali, da poradi oko isplaćivanja, ali sve to bijaše uzalud, jer se nije isplaćivalo ništa jer »nema para«. Nema para za invalide, ratne udovice i siročad, a za sve drugo ima. Dokle će taj kobni »nema para« odzvanjati?

Tako dalje ne može već ići. Dozlogrdilo nam je to šikaniranje i očito izrugivanje. Zahtjevamo naša prava, zahtjevamo, da nam se dade ono, što nam po zakonu pripada, zahtjevamo, da se invalidima i udovicama isplate ti zaostali dodatci, ne ćemo više slušati taj »nema para«, jer mora da bude para za najbijednije, za najzapuštenije, za invalide i udovice. Dosta smo strpljivo čekali godine, misleći, da će se naše stanje popraviti, kad će se država konsolidovati, ali u mjesto na bolje, ide sve to gore, pa energično ćemo ustrajati u zahtjevu: potpuna satisfakcija za dosadašnje nepravde, za dosadašnje zavaravanje, isplata svih zaostalih dodataka i mirovina, izvršenje svih zakonsko-propisanih beneficija, jednom riječju: potpuno obezbjeđenje ratnih žrtava, invalida, ratnih udovica i siročadi, za koje mora biti u prvom redu para. Jer čaša strpljivosti se prelila, a državnim ocima savjetujemo, da ne ruše ovu državu, za koju su se potoci krvi prolili, da urede najvažnija i najaktuelnija socijalna pitanja na opće zadovoljstvo širokih, nezadovoljnih, kompaktnih masa.

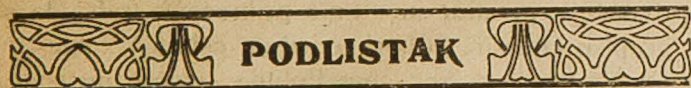
Naši ratni invalidi.

Pitanje g. Ministru za Socijalnu Politiku.

Jedno od najkrupnijih socijalnih pitanja, koje se narodima uvedenim u ovaj veliki rat nametnulo posle rata, jeste bez sumnje pitanje o ratnim invalidima. Sve, i velike i male države, koje su vodile ovaj krvavi rat, angažovale su svu svoju intelektualnu, finansijsku i ekonomsku snagu svoje zemlje,

da to pitanje reše na najcelishodniji način: u duhu savremenih potreba socijalnih jedinaka, koje je rat osakatio i za koje je čovečanstvo dužno da se stara da svoju nejednakost ne primete ili ako i primete, da je lakše snose, kao pohvalne žrtve kulture i civilizacije. I naša zemlja ide tim putem i pitanje o ratnim invalidima do sada je vrlo uspešno vodila i rešavala. Između ostalih načina, da se ratnim invalidima pomogne, primljen je u svima zemljama, pa i u našoj princip: da se invalidi koji mogu vršiti u državi ma kakve službe prema stepenu svoja osakaćenja, primaju prvenstveno u državnu službu, za koju bi imali inače druge sposobnosti. I do sada je dosta veliki broj invalida bio plasiran kod pojedinih državnih nadležstava u svojstvu poslužitelja, vratara, a u administraciji i činovnika. Međutim, od kako je početa da se vrši redukcija činovništva i državnih službenika, u interesu štednje, izgleda, da ta redukcija prvenstveno zahvata baš same invalide. Već su mnogobrojni primeri otpuštanja iz državne službe kao služitelja invalida i kao zvaničnika opet invalida. A danas su mi se prijavila i dva bivša sudska pisara iz bitoljskoga prvostepenoga suda, koji su otpušteni i od kojih je jedan potpuni invalid bez jedne noge, a drugi je begunac kao nacionalni radnik iz Zadra. Obojica su otpušteni usled štednje, naravno i zato što nemaju kvalifikacija (pravnog fakulteta). Ali su u istom sudu ostali za pisare zdravi ljudi, koji tako isto nemaju tih velikih kvalifikacija. I ako je trebalo reducirati iz toga suda nekoliko činovnika, ono je trebalo obuhvatiti prvo i najpre one zdrave, koji se van državne službe mogu latiti i svakoga časnog privatnog posla. U svima kulturnim zemljama, gde se na rešavanje pitanja ratnih invalida mnogo više polaže, i za koje se tamo čine mnogo veće žrtve nego kod nas, i u kojima ratni invalidi uživaju mnogo veći ugled, nego što je to kod nas, ovakvi se slučajevi apsolutno ne bi smeli desiti. Uzbunilo bi se bilo celo javno mnjenje protivu takvoga Ministra, koji ratne invalide pretpostavlja zdravima, kad su istih kvalifikacija. Kod nas, kao što se vidi, mogu se ratni invalidi izbaciti na sokak, bez ikakve brige, kakvu će to impresiju proizvoditi na same invalide, a na okolinu i na podmladak, koji u njima treba da gleda uzorite primere požrtvovanja za svoju otadžbinu.

Verujem, da se ovakve stvari dešavaju samo zato, što niti je naše javno mnjenje, niti je naša administracija vaspitana, da ratne invalide posmatra onim kulturnim očima, kojima se oni posma-

PODLISTAK

ĐJUKA ŽUPANIĆ.

IZDAJICAMA.

I šulja se avet, avet grusta
Na jugoslavensko naše polje
I hoće da trese poput trusta
Onim, što čin je Narodne Volje!

Što djelo je predja vjek vjekova
Od Dušana Silnog, Tomislava
U analima zlatnijeh slova
Historije... neumrlih slava!!

I austrijskih sjena crna avet
Spušta mrki plašt, krišom se šulja
I crni jugoslavensku plavet;
Avet kletih izdajica, hulja.

A nevina krvca još se puši,
Još grobovi žrtava su sveži
I cvijet se prvi ne osuši,
Još na groblju mučenika leži.

Cvijet prvi, odraz našeg spasa,
Simbol svijesti jugoslavenske
Mučenika sve do zadnjeg časa
Okrutne smrti... sile austrijske.

I danas se eto opet diže
Kolo tih austrijskih ulizica
Iz busije vreba, truje, gmiže,
Kolo kletih narodnih izdajica.

Al ne ćeš više crna aveti
Krilit plaštem izdaje sramote,
Složan glas Jugoslavijom leti:
Smrvit treba izdajice, skote!!

Izdajice te podmukle guje,
Crne sluge austrijskih vremena
Žučnog otrova, što grud nam truje,
Proklete kuge paklenskih sjena!!

ĐJUKA ŽUPANIĆ.

GUBI SE.....

Gubi se u more
Bolnih osećaja,
Na mrka ostrva
Tužnih uzdisaja.

Ne vraćaj se više
Oj pakleni jade,
Jer veselja nesta,
Ti mi ga ukrade....

Ne grizi mi dušu,
Da udiše pelen,
Ne truj mlado srce,
Gdje bujna je zelen!

Tijela mladog sok.
Što mi ti isisa,
Da život izbrisa;
Prekratak bješe rok,
Da stiže me tvoj krok.

Gubi se oj gubi
Na pustom ostrvu,
Žića mog još mrvu
Prerano ne ubi,
Oj usude grubi!

Jcr živjet još hoću
U tome vrtlogu,
Da molim se bogu,
Da klešem noću — — —
— — — Vili pjesme ploču....!

traju u kulturnim zemljama. Ali je zato dužnost Vaša, Gospodine Ministre, kao nadležnoga za odbranu prava ratnih invalida, pa i nas javnih radnika, da na to bolesno mesto našega društvenoga vaspitanja ukážemo prstom i da ga lečimo.

Dostavljajući Vam pojavu, koja je za svaku osudu: otpuštanje ratnih invalida i bacanje na sokak, a zadržavanje u državnoj administraciji zdravih, ja Vas molim, da u Vladi preduzmete najenergичniji korak, i da izdejstvujete rešenje Ministarskoga Saveta, kojim će se narediti svima šefovima raznih nadležstava, da ratne invalide poštede od redukcije činovništva, i da se za njih postaraju da ih vaspitavaju i spremaju, te da i sa defektnim svojim organizmom i ostatkom svoje snage, ipak koriste svojoj otadžbini, i steku uverenje da oni nisu više furda za đubre, nego i dalje korisni sinovi otadžbine, ali i sinovi, kojima današnje zdrave generacije duguju i za svoje zdravlje i za svoj ponos podanika velike Kraljevine, pa i za svoju karijeru. Ne sme se, Gospodine Ministre, dopustiti, da ratni invalid u današnje vreme stekne uverenje, da njega država i društvo kažnjava zato, što je on osakaćen, i što u svemu ne može biti ravan jednome zdravom čoveku. Na protiv mora se svom snagom raditi i takvom invalidu uliti uverenje, da on, i ostatkom svoje snage može da posluži i dalje svoju otadžbinu, da je koristan član društva i da radeći ipak dalje ostatak života bude mu sladak.

Upućujući Vam ove redove, kao i moju molbu, koju potkrepljujem svim iskustvom, koje sam stekao radeći na tome pitanju zajedno sa istaknutim predstavnicima svih naših ratnih saveznika, meni je čast uputiti Vam u formi pitanja preko Skupštine, i umoliti za odgovor istim putem:

1. Da li su Vam poznati postupci naše administracije, koja pri reduciranju činovnika i državnih službenika izbacuje na sokak i sada zaposlene ratne invalide?

2. Jeste li voljni što pre zauzeti se i izdejstvovati Ministarsko rešenje: da se svi otpušteni invalidi vrate na svoja mesta u državnu službu, da se u buduće ratni invalidi poštede svake redukcije i sem u slučaju njihovih krivica, koje to povlače za

sobom) i da se na njih obrati veća pažnja državna nego što je to do sada bilo, i da za mesta, koja oni imaju sposobnosti u državnoj administraciji, oni uvek moraju imati prvenstvo? (Demokratija).
Beograd, 18. februara 1922.

Narodni poslanik
Rad. Agatonović.

Prenoseći ovaj članak narodnog poslanika vladajuće demokratske partije, moramo se iskreno poradovati toj akciji i upozoriti razna naša Odeljenja Pokrajinske Uprave na postupanje po zakonu od 31. XII. 1921. glava IV. član 16., koji govori o isključivom namještanju ratnih invalida u javne službe prema sposobnostima. Napomenuti moramo jedan slučaj sa ratnim invalidom Nikom Kuncem namještenikom kod poreznog ureda u Drnišu. Taj invalid bez noge uzdržuje ženu, troje malodobne djece i starce nemoćne roditelje, siromašan ekonomski, radišan, poslao je pred 10 mjeseci molbu za imenovanje stalnim činovnikom Delegaciji Ministarstva Financija u Splitu. Naše Udruženje urgiralo je dva puta za riješenje, ali nema ni danas nikakvog odgovora. Dapače upravitelju poreznog ureda došlo je pitanje od te Delegacije, kako smije istoga držati namještenog, te mu prijeli pogibao, da će biti „ovodom redukcije činovništva otpušten. A onda? Da skapava sa obitelji na ulici.

Isti je preko 4 god. namješten kao činovnik kod tog ureda, imade spremu, a za vrijeme okupacije po talijanima bio je otpušten kao dobar Jugoslaven. Slično dešava se kod Okružnog suda u Šibeniku gdje imade ispražnjenih mjesta poslužitelja, a isti sud na molbe invalida nije ni odgovorio.

Tako državne vlasti uzimaju u zaštitu žrtve rata šikanirajući invalide na svakom koraku. Priključujemo se predstavi narodnog poslanika gospodina Agatonovića i Molimo Vas Gospodine Ministre, da u tom pogledu temeljito zbrinete invalide činovnike i poslužitelje, da prigodom redukcije činovništva, ista se ne protegne na invalide, već da se i namještavaju na razna mjesta, te da Pokrajinskoj Vladi izdate slična naređenja, da se ne šikaniraju ratni invalidi kao gore navedeno, već da se očinski zbrinu.

što u opšte mora, jer invalidi i padaju sasvim na teret države. Dešava ubire velike invalidske poreze, kog i sami mnogi invalidi plaćaju, pa se isti i mora upotrebljavati za obezbeđenje invalida za koju svrhu ga i državljeni benevolentno plaćaju i s punim pravom zahtevaju, da se za isto obezbeđenje i upotrebi. I taj privremeni zakon od 31. XII. 1921. govori u mnogim člancima o raznim povlasticama, koje imadu uživati invalidi. Sve je to lepo i hvalevredno, ali te razne uredbe sastavljene kao taj gornji zakon o našim povlasticama, slabo oživljavaju u realnim činjenicama.

Nitko se ne drži, kog tangiraju za propisno po cijma postupanje, tih uredba, svaka niža vlast radi, kako joj se sviđi, a invalidi su šikanirani i prikraćivani u svojim pravima. Naša Udruženja izdavaju svoja glasila, koja donošaju sve vapaje i jadikovke bijednih invalida, sve nepravde i šikanacije sa strane državnih vlasti, sav rad u borbi svagdašnjeg života i brutalnosti njegove spram ubogih žrtava svjetskog rata. Tendencija nam je svima invalidima u državi bez razlike, sistematskim radom i raznim akcijama finansijski i ekonomski ojačati, moralno dići ugled našim organizacijama, da tako uvidi široka javnost, poglavito državni oci našu visinu i pristupe već jednom potpunom obezbeđenju zapuštenih invalida. Ali u tom našem radu u granicama organizacije nema stabilnosti; nema zajedničkog rada između pojedinih organizacija u državi. Pitanje jedinstva naših organizacija je još uvek otvorenu raku rana u našem invalidskom problemu. Nakon mnogih uzaludnih pregovora počevši od 1919. god., danas smo mnogo dalje od jedinstva, nego što smo bili 1919. godine. Glavna je krivnja duboki jaz, koji je nastao u političkom životu između Hrvata i Srba i koji upliviše na duhove u našoj organizaciji. Na sastancima odjekivale su zvučne reči sloge, kolegijalnosti i jedinstvenog rada, ali nikada nije ništa uhvatilo koren bitnosti i oživilo u realnim činjenicama. I u eri tih frazeologija i sofizma raznih ekscentričnih, ekstremnih s jedne, a šovinističkih i egoističnih elemenata s druge

strane, nastala je takova nesnosna situacija, nikla je takova klica mržnje, da svakog invalida socijalnog i jugoslavenskog osećaja zaboli srce, jer mora uvideti, da tim načinom ružimo svoje organizacije i uništujemo egzistencije mnogim bednim invalidima, koje bi isti postigli nakon jedinstva. Jer šta je definicija svega toga?

Definicija je, da se ne provoda jedinstveni zakon invalida, prihvaćen od Ministarstva Socijalne Politike i naših Udruženja 1921. g. u Beogradu, da ne uživamo razne povlastice, koje nam propisuje Ministarstvo raznim uredbama, što osobito osećamo mi s ove strane Save, jer nemamo toliko moralne snage, da te naše vlasti prisilimo na izvršavanje istih uredbi.

Mi moramo svim silama nastojati, da jedinstvo, sklopljeno 4. septembra 1921. god. u Beogradu i sa toliko žarkog osećaja proklamirano, dođe u život i po njemu se provede jedinstvo naših organizacija u zemlji, bez obzira na političke prilike u zemlji. Jer mi invalidi smo svi nesretne žrtve svjetskog rata, iste nas rane tiše i pale, iste potrebe imamo, ista naša je lozinka: u organizaciju imade pristup svaki invalid ove države bez razlike plemena, vere i čina; organizacija se temelji strogo na van političkoj i verskoj bazi, pa šta onda smeta i zašto upliviše politički razarajući duh na redove naše invalidske organizacije? Zašto ne uvidimo važnost potpune fuzije naših organizacija u državi? Zašto ne uvidimo moralnu visinu jedinstva, kojim bismo postigli saniranje našeg pitanja, kao i eksploataciju beneficija, propisanih u definitivnom zakonu, koji bi se odmah donio, jer bismo bili mogući izvršiti moralnu presiju? Zašto idemo paralelno za duhom političkog razvijanja? Na žalost moramo konstatirati, da je sva krivnja koncentrirana na pogubnoj riječi: „Austrijski i srpski invalidi“. To mišljenje vlada i u redovima naše organizacije u Srbiji. To je oštra sinteza nekolegijalnosti naših drugova u Srbiji. Oni hoće imati „plus“, jer su postali invalidi u borbi za jedinstvo, a mi smo austrijski invalidi, te smo niži od njih u svojim pravima. Mi im to priznajemo, da smo postali invalidi u austrijskoj vojsci, ali im moramo poručiti, da nismo svojevoljno postali austrijski invalidi, da imade Srba, Hrvata i Slovenaca, koji su postali invalidi na solunskom frontu u borbi za jedinstvo, da imade Srba, Hrvata i Slovenaca, koji su postali invalidi u austrijskoj i bugarskoj vojsci, te da smo danas ravnopravni državljanji kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i iskreni pobornici potpunog jedinstva naroda jugoslavenskog. Država je preuzela aktivnu i pasivnu novoprijajedinjenih krajeva, te smo pravednosti, ravnopravnosti i socijalnosti radi isti u svim berivima. Ne tiče nas se ništa politička situacija u zemlji, iskreno jedinstvo hoćemo, kako smo 4. septembra 1921. god. zaključili. Ako će Središnji Odbor u Beogradu i nadalje insistirati na tome, da nismo ravnopravni i time odbijati jedinstvo, potrebna je Oblasni Odborima nova orijentacija. Kako si je Središnji Odbor uzurpirao pravo izdavanja uverenja za besplatno putovanje, a mi ovdašnji invalidi smo time prikraćeni, treba da se grupišu Oblasni Odbori u jednu celinu i zahtevaju od Ministarstva Socijalne Politike energično svoja pripadajuća prava; treba da upitaju to Ministarstvo, da li je taj Središnji Odbor ili Ministarstvo ovlašteno raspolagati sa izdavanjem besplatne vožnje?

Treba da se maknemo sa tačke nerada i staviti Središnji Odbor pred alternativu: Hoće li postupati po sastavljenim zajedničkim pravilima jedinstvene organizacije 4. septembra 1921. god., koja propisuje zajednički, složan i jedinstven rad na obezbeđenju i dobrobiti sviju invalida naše jedinstvene države, ili ne će, da mi Oblasni Odbori postupimo prema gornjemu.

Ali svakako treba poraditi prije pomirljivo u duhu jedinstva, jer tim načinom možemo provesti najprije oživotvorenje svojih prava kao i opću konsolidaciju kaosnih prilika naših, što mora da je u interesu svakog poštenog invalida i iskrenog Jugoslavena, jer time ćemo olakšati i stanje naše države.

Glas iz Slovenije.

Naši drugovi iz slovenskog dijela Jugoslavije na zboru 2. februara 1922 god. u Ljubljani prihva-

U duhu jedinstva.

Političke trzavice, šovinizam superiornost jednih, separatizam, izdajnički memorandumi drugih, vjerski fanatizam trećih i četvrtih, bezglavost i idiotstvo sviju u našoj jedinstvenoj državi, kao da upliviše i na naše invalidske organizacije u zemlji, već prema mentalitetu pojedinih pokrajina i duhu političkog pokreta.

Ludo partizanstvo vodećih kompetentnih faktora, za pravdanje pojedine ministarske portfelje, nesposobnost viših i nižih činovnika, koji se namještavaju bez kvalifikacije, pasivna rezistencija nekolicine činovnika, razna pronevjerjenja, nikakova kontrola uz bezbroj inspektora, loše ekonomsko, finansijski i saobraćajno stanje države kao posljedica svega toga; uzrok je današnjem kaosnom, nizernom stanju, uza sva prirodna bogatstva u našoj državi. To je glavni uzrok i mržnji, koja se još jače razpirila između plemena jedinstvenog jugoslavenskog naroda, kao i nejednaki zakoni, koji davaju prioritet jednom delu tog naroda.

Takovo stanje vodi katastrofi, dolazi u opasnost i sama jedinstvenost države, pa se ipak jednom to uvidelo i počelo sa najviših mesta saniranjem tog tužnog stanja u državi u prvom redu za izjednačenjem zakona; poglavito u plaćanju poreza i izjednačenjem plata državnih činovnika. Konstantovali smo, da se je taj duh antagonizma uvukao i u redove naše organizacije.

Naše invalidske organizacije baziraju se sa svom strogošću izvan svakog dodira politike, vjere i klasne razlike. Svaki invalid državljanin ove naše Jugoslavije organiziran mora biti bez razlike čina i raditi u interesu i na dobrobiti sviju članova. Organizacije su humane, vode idealnu klasnu borbu za egzistenciju svojih članova, za potpuno njihovo obezbeđenje potporom sviju, koji imadu humane osjećaje za nas ratne žrtve, a najviše pak same države. Naše organizacije su u opće kao poluslužbenog karaktera; država pomoću našom rešava naša pitanja, te nam daje beneficije i razne povlastice,

tili su rezoluciju, kojom apeliraju na sve Oblasne Odbore u Jugoslaviji i Središnji Odbor, da se već jednom provede jedinstvenost naših organizacija u državi. I naš Oblasni Odbor bavio se tim pitanjem i htio u tom smislu apelirati na ostale Odbore, ali kako je došla inicijativa od ljubljanskog Oblasnog Odbora, to se priključujemo toj akciji, koju iskreno pozdravljamo. Mi se u tom broju opširno bavimo tim našim važnim, aktuelnim pitanjem, tim ustavom za jedinstvenu organizaciju, pa moramo napomenuti, da mi invalidi Dalmacije smo bili, jesmo i ostati ćemo i nadalje uvijek pobornici jedinstvenosti naših invalidskih organizacija u zemlji. Živo se još sjećamo 4. septembra 1921. god. konferencije delegata, Središnjeg, Okružnih i svih Oblasnih Odbora u Beogradu prigodom pretresa jedinstvenih pravila, kad su se solidarizali, delegat ljubljanskog Oblasnog Odbora drug Stane Rappee i splitskog Oblasnog odbora, drug Đuka Županić. Dalmacija i Slovenija bile su uvijek najidealnije pobornice za jedinstvo.

Treba se povesti akcija za sastanak delegata najprije Oblasnih Odbora, da se dogovorimo u tačine i učinimo podlogu za pregovore i jedinstveni nastup na konferenciji sa Središnjim Odborom, kao i odrediti mjesto sastanka. Ostali Oblasni Odbori morali bi se u što kraćem roku izjasniti u tom smislu i baviti se opširnije u svojim glasilima.

Mi invalidi s ove strane Save i Dunava, moramo uvidjeti važnost jedinstvene organizacije za nas, kojom bismo postigli jedan moralni, finansijski i ekonomski „plus“, jer jedinstvenošću i slogom postigne se sve, dok neslogom napredujemo kano rak, što se osobito osjeća kod nas u svakom pogledu. Drugovi pako iz Srbije, koji stoje daleko više od nas, treba da su nadahnuti što više i ko-

legijalnim i socijalnim osjećajima i u tom duhu porade za jedinstvo naših organizacija. Treba da uvide, da smo i mi potrebiti isto tako kao i oni državne pomoći, da smo ravnopravni, jer smo državljani jedne države, pa će nesuglasice brzo nestati i jedinstvo biti sprovedeno. Nadamo se, da će biti umjereni jedni i drugi, da ne će opet doći do nemilih incidenta, kao u septembru prošle godine, kad je krivnjom jednih, došlo skoro do rasula usljed netaktike i bezglavosti istih već kod početka pregovora za jedinstvena pravila.

Što se tiče projekta pravila, držimo, da se ista više ne trebađu pretresivati, jer smo ih već pretresli prošle godine. Po istom pretresu, promjenama i nadopunama, saštaljvali su drugovi, potpredsjednik Središnjeg Odbora kapetan-invalid Božidar Nedić i naš urednik Županić, koji je onda bio kod Središnjeg Odbora u Beogradu ista pravila, koja su se imala poslije i prihvatiti. Taj sastav nije bio sasvim gotov, ostalo je još 5—6 člana nastavljenih, ali naš Oblasni odbor u posjedu je jednog cijelog primjerka tih pravila, koji je drug Županić ponio sa sobom nakon svog odlaska iz Beograda, a 4 primjerka ostaše kod Središnjeg Odbora. Ne znamo, da li je Središnji Odbor ista pravila u više primjeraka izradio, ali se sigurno njima služi, jer nije poslije kobnog 19. septembra 1921. god. sazivao zborove, gdje bi eventualno učinio promjene. Za čim bržu konsolidaciju i za volju jedinstva, mi ćemo objelodaniti u našem glasilu taj projekt prihvaćenih po nama svima pravila u dva puta, počeo od 15. marta, pa smo tvrdo uvjereni, da će ovaj puta biti definitivno sklopljeno jedinstvo naših organizacija za dobrobit sviju invalida u Jugoslaviji. Napred Oblasni Odbori u dubu Jedinstva!

Dobrovoljci i invalidi.

Iz govora G. I. Uzunovića, nar. poslanika i pred. ministra. — 23. februara 1922 god.

Radikalna stranka, smatra da ima prava, ako ne više a ono da reče barem to, da je bila prva, koja je povelila i izvela delo ujedinjenja i oslobodjenja uz pripomoć svega našeg boračkog napora i dobrovoljaca. Ona onda, ima i dužnost da rezerviše za sebe pravo, da se o tim dobrovoljcima, kao o svojim saradnicima na tome velikom delu, brine onoliko očinski, koliko to sveopšte prilike dopuštaju.

G. Vidaković, poslanik Zemljoradničke Stranke, moj predgovornik, koji je bio tako ljubezan da je za vreme mog ministrovanja dolazio meni i razgovarao o svima pitanjima dobrovoljačkim i o načinu kako da im se pomogne, napravio je na mene utisak čoveka i dobrovoljca, koji se svim stara za svoje drugove dobrovoljce; ali, ostao sam i pod utiskom, da je g. Vidaković zadovoljan bio i sa mojim delima i naporima, i ostao sam u uverenju, da smo se razišli kao prijatelji dobrovoljaca, ja onako isto prijatelj njihov kao i on.

Neka mi je dopušteno, da napomenem jedan momenat iz mog rada koji se sastoji u ovom: naša administracija u socijalnoj politici, zbog velikog broja zakonskih formalnosti, nije stizala uvek da svakoga dobrovoljca snabde urednim uverenjem da on svoj dobrovoljački status može da dokaže.

U želji i nameri da se dobrovoljcima pomogne što je više moguće, otišlo se za vreme mog ministrovanja u susret dobrovoljcima toliko, da je doneta jedna odluka po kojoj se dobrovoljcem može smatrati svaki onaj koji svojom časnom vojničkom, svojom dobrovoljačkom reči izjavi da je dobrovoljac i nađe uz to još dva prijatelja, da mu to potvrde. On se samo na osnovu toga tretirao kao dobrovoljac i davana mu je zemlja.

Ali, ta je odluka nailazila i na kritiku: bilo je ljudi koji nalaze da, može biti, nije trebalo toliko mnogo verovati na reč pojedinaca, jer u svakoj grupi ima ljudi, koji ponekad, mogu da

omanu svojom rečju. I kad smo mi i pored toga ostali pri svojoj odluci, onda ne dopuštamo da nam se čine prekori kako smo mi prema dobrovoljcima bili maćeha.

Problem zbrinjavanja dobrovoljaca, problem davanja zemlje, problem kolonizacije tako je veliki problem, tako širokih razmera, da kogod hoće tu stvar objektivno da posmatra i o njoj objektivno da sudi, on može doći samo do jednog zaključka: da je zbilja dužnost svih nas, i svih Vlada i svih stranaka i svih ministara, da se staramo i nastojimo da to pitanje što je moguće pre rešimo prema, opet kažem, sredstvima kojim raspolazemo onako, kako će biti korisno po opštu privredu danas, u vremenu tolike oskudice u ishrani u celom svetu, i kako će biti korisno po te borce koji su zalagali svoj život za delo ujedinjenja i oslobodjenja. Ali iza velikih i strašnih ratova, u kojima je uzeo učešća sav naš narod, iza tih ratova ostalo je ljudi, građana zemljoradnika, onako isto dobrih građana kao što su i dobrovoljci i koji, po mom shvatanju, nisu mnogo manje zaslužni za celo ovo delo ujedinjenja zbog toga, što su regularno, redovno odazivali se svome pozivu i koji, u ovim našim krajevima južno od Save i Duna a ratuju od, skoro, 1804. god. neprestano.

Kad govorim o zbrinjavanju dobrovoljaca, ja molim da ne zaboravimo te naše ratnike. Jedan velikih broj njihov nema prosečno više od 2—3 hektara zemlje. I kad od tih ljudi tražite da zbrinu jednoga dobrovoljca iz Like, za čije je preseu južnu Srbiju sa celom njegovom kućom često puta potrebno po 40 do 50 hiljada dinara — ja vas pitam: da li naša ekonomska moć narodna, da li naše državne finansijske za ovaj momenat mogu sva ta pitanja da izvedu onako brzo, kako bi želeo g. Vidaković, a i svi mi s njim zajedno? Da li je sve to moguće svesti sa onakvim brzim tempom, kako svi želimo?

Radikalna stranka, isto tako kao i druge grupe većine, na koju se Vlada naslanja, u poslovni program svoga rada unele su i na svojim godišnjim konferencijama diskutovale ta pitanja i

donele za sebe kao partijske grupe obavezne odluke da se za dobrovoljce brinu. Ali mi moramo, kad god radimo stvari koje su u vezi sa koštanjem, da se osvrnemo na ono što je moguće i što nije moguće. Kad jedan dobrovoljac dobija 5 jutara zemlje u pitomjoj Vojvodini, on Vam dode i kaže: »Ja ne mogu zemlju rukama orati; treba mi kuću sagraditi, treba mi stoke dati.« — Na prvi pogled moglo bi se reći, pa tako i jest. Ali za nas koji smo iz krajeva kojima su kuće nekoliko puta iz temelja rušene i pušene u ratovima, koji znamo da je posle svakog toga rata naš ratar u Južnoj i Pređratnoj Srbiji uvek bio srećan kad je mogao da svojom zaradom, idući na pečalbu, kupi sebi zemlju. On je imao i tamo sebi kolibicu podigao, sparivao je volove sa drugim, i zajednički sa drugim kozu muzao i tako pomalo svoju kuću podizao.

Ja molim svu gospodu poslanike i g. Vidakovića i sve druge, da na ova opšta pitanja, koja zadiru u bitnost našeg narodnog života, gledamo objektivno, da gledamo onako, kako ta pitanja treba posmatrati, a da ne unosimo partizanstva u stvari tako delikatne i da uvek imamo na umu, ako hoćemo da zbrinemo jednoga dobrovoljca, da utrošimo na njega 50 i 100 hiljada dinara, da ne treba da izgubimo iz vida, da taj novac ne možemo drugojačije naći nego jedino da drugoga opteretimo, da drugome uzimemo.

Ja smatram, da Vlada i vladina većina, kad je postavila pravilo da će o svakom »pravom i istinskom« dobrovoljcu voditi računa i njegove »stvarne« potrebe podmiriti u granicama opšte državne mogućnosti, da je Vlada i njena većina u tome pitanju dosta učinila.

Isto tako i pitanju o invalidima, treba Vlada i njena većina da obraćaju svu svoju pažnju, jer se i za njega može reći da je isto tako krupno veliko i delikatno, i da je u vezi sa novcem, sa budžetom. Svaki »pravi i istinski« invalidi koji nije sposoban za rad i koji se ne može da usposobi za rad, mora naći pomoći u ovoj državi za koju se borio.

Ali, gospodo, ja Vas molim da mi ne zamerite što se koristim Vašim strpljenjem, i hoću i moram pomenuti da ima masa opštinskih sudova koji kad ih pitate koliko izdataka čine na invalide, mesečno — odgovaraju: — 20.000 dinara!

Imamo opština koje mesečno čine izdatak na invalide 20.000 dinara, a ne skupe godišnje poreze za sve državne druge potrebe 10.000 dinara, I ja Vas pitam: kad bi ovakva srazmera i dalje ostala, šta je kadra moja i g. Vidakovićeve dobrovolja da učine da još jače pomognemo invalide, kad je to materijalno apsolutno nemoguće. Ako hoćemo da pomognemo invalida, mi ih moramo ranžirati, da ih svedemo na pravi broj i da ih pomazemo onako kako stvarna naša finansijska mogućnost dopušta. Ako i dalje dopustimo da pojedine žene, mlade i zdrave, zaostale iza svojih muževa, neće da se udaju, da bi primale invalidu, pa onda da žive životom koji ne čini čast pokojnomu mužu, — onda mi pogrešno radimo!

(Samouprava).

Doneseći taj članak i članak demokratskog poslanika g. Agatonovića, moramo konstatirati, da između njegovih riječi i riječi tog radikalnog poslanika i bivšeg ministra g. Uzunovića ne možemo povući paralelu. Dok g. Agatonović upravljajući pitanje g. Ministru Socijalne Politike i tražeći zaštitu za invalide činovnike i ine javne službenike, kao član vladajuće partije govori u interesu svih invalida Jugoslavije, jer nigdje neističe invalide, koji su se borili za ovu otadžbinu, što i odgovara socijalnim zahtjevima, jer danas smo svi državljani jedinstvene države i ravnopravni

u svakom pogledu; to se iz riječi g. Uzunovića nigdje ne vidi. Govoreći o dobrovoljačkom problemu, govori kao poslanik vladajuće radikalne partije, dotičući se i dobrovoljaca iz Like, ali iz onih par riječi o invalidima jasno izbija, da je govorio kao poslanik radikalne stranke kao plemenske, srpske stranke, jer se nije dotakao nigdje invalida kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, što mu je bila dužnost i kao poslaniku vladajuće partije, a još više kao bivšem ministru, već je samo spomenuo invalide, koji su se borili za ovu otadžbinu. Novi dokaz tendence radikalne stranke što smo već u prošlim brojevima iznijeli, kako je jedan poslanik te „državotvorne“ stranke tražio, da se nama s ovu sfrane Save ukinu dodatci i ine privilegije, jer smo „austrijski invalidi“. Bez daljnjeg komentara.

Ukidanje Ministarstva Socijalne Politike.

Pred neko vrijeme kolale su razne glasine o ukidanju Ministarstva Socijalne Politike, no nismo vjerovali u istinitost tih tendencioznih i apsurdnih glasina. Ovih dana donio je zvanični organ radikalne partije (dakle vladajuće) „Samouprava“ jedan članak u kojemu govori o ukidanju Ministarstva Rada u Engleskoj štednje radi, te se zagrijava za ukidanje Ministarstva Socijalne Politike u našoj državi — radi štednje. Dakle tako važan resor naše države da se ukine, dok druga manje, mnogo manje važna i nikakove važnosti Ministarstva da ostanu. To Ministarstvo, koje imade milijune žrtava ratnih na brizi da se ukine — jer pripada demokratima, a Ministarstvo za Izjedačenje Zakona, da ostane i nadalje — jer pripada radikalima. Protivu ukidanja Ministarstva Socijalne Politike najenergičnije protestujemo i osuđujemo takovo držanje te vladajuće radikalne partije, kojoj su prije svega prvi partijski interesi u vidu, a onda državni, ako za njih u opće postoje kao jugoslavenske države. Da se izdatci države umanje i budžet dovede u ravnotežu, ukinuti bi se moglo u našoj državi kao prvo, Ministarstvo za Izjedačenje Zakona i pripojiti Ministarstvu Pravde, kao drugo, Ministarstvo Narodnog Zdravlja i pripojiti baš tome Ministarstvu Socijalne Politike, kao treće, Ministarstvo Šuma i Ruda i pripojiti Ministarstvu Poljoprivrede i Voda. Ukinuti bi se moglo i Ministarstvo Agrarne Reforme kao nepotrebno, jer zemlja se ne dijeli više i kolonizacije su prestale, gdje je nastala čitava konfuzija, od kako je to Ministarstvo prešlo u ruke radikalima.

Na taj bi se način kraj smanjenja izdatka države i ravnoteže budžeta, provela i redukcija činovništva, a i pojačao rad u drugim Ministarstvima dobijanjem potrebnog personala, te ne bi trebalo mjeseci čekati na odgovor na pojedina akta, kako se to danas događa.

U prvom redu trebao bi se povećati rad baš kod tog Ministarstva Socijalne Politike i pokrajinskim Odelenjima, jer će trebati mjeseci, dok se svrši rad nakon pregleda invalida i izdadu novi isplatni nalogi poreznim uredima i doznake invalidima i udovicama za mirovinu.

Porezni uredi ne isplaćuju, jer nemaju te naloge, a naša sirotinja, kojoj je mirovina glavni prihod, čeka i čeka, kuka i plače i psuje, a ta vladajuća radikalska stranka bavi se idejom „ukinuti to Ministarstvo“, kao što u Narodnoj Skupštini njeni poslanici zagrijavaju se za ukidanje dodatka nama, jer smo „Austrijski invalidi“.

Pravila za jedinstvenu organizaciju.

Pravila Udruženja Ratnih Invalida i porodica palih u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Čl. I.

Udruženje nosi naziv: Udruženje Rat. Invalida i porodice palih u Kraljevini Srba, Hrvata, i Slovenaca; sa stalnim središtem u Beogradu; Izvršnim Odborima u mestima: Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu i Novom Sadu, no s tim, da do osnivanja Izvršnog Odbora u Novom Sadu, vrši dužnost Izvršnog, Okružni Odbor. A kada se bude izvršila administrativna podelba zemlje prema potrebi i više; Oblasnim Sreskim Odborima u svojim mestima i Opštinskim u dotičnim opštinama

Udruženje ima svoj pečat sa slikom ranjenog borca, u sredini natpisa okolo slike: Udruženje Ratnih Invalida Beograd Pored ovoga Udruženje ima i svoj štambilj sa natpisom: Udruženje Ratnih Invalida u Kraljevini SHS. Središnji Odbor Beograd.

Izvršni i Oblasni Odbori imaju svoje pečate sa naznačenjem mesta u kome su. Štambilji pak sa naznačenjem „Izvršni“ ili „Oblasni“ Odbor i mesta u kome su. Štambilje imaju sreski i opštinski odbori.

Zadatak.

Čl. II.

Udruženju je zadatak:

a) Da radi energično na donošenju jednog zdravog, korenitog i savršenog zakona o invalidima, kao i da radi na usavršavanju istog uporedo sa duhom vremena.

b) Da čvrstom organizacijom odbora podržava što jače interesovanje predstavnika zemlje i državnih vlasti za materijalno stanje svojih članova i čuva visoko moral palih invalida dostojan njihovih velikih dela.

v) Da legalnim sretstvima nastane, te da se deca palih i umrlih što bolje podignu, osposobe za život i učine građanima dostojnih svojih palih očeva. Da pomaže zemljoradnike invalide u svima potrebama oko racionalnog obrađivanja svoga imanja, kao i prema mogućstvu izrade praktičnog plana za sesoske kuće i podizanja ovih svojim članovima. Da pomaže svoje članove zanatlije i ostalih slobodnih profesija materijalno i moralno.

g) Da radi na kulturnom razvijanju invalida, držanjem naročitih predstava i stvaranjem čitaonica.

d) Da legalnim sretstvima nastane na potrebnom lečenju invalida i porodica palih, a naročito da se stara, da se svima ovima omogući i olakša potrebno banjsko lečenje.

d) Da se trgovačkim putem razvija tako, da svojim članovima stvori što više zanimanja i omogući im na taj način, da i sami prema fizičkoj sposobnosti časno privreduju i život učine snošnim.

e) Da se stara o podizanju inv. velelepno domova, u kome će se smestiti Udruženje i sve ostale invalidske kulturne ustanove namenjene prosvetlavanju svojih članova, a po oblasnim mestima oblasni domovi.

ž) Da po mogućstvu osnuva proizvođačke i potrošačke zadruge i slične korisne ustanove za olakšanje svojim redovnim članovima. Po mogućstvu pomaže svoje članove i kreditom za stvaranje radnji, preduzeća radnih poslova i drugo. Ove samo u toliko u koliko interesi celine budu dozvoljavali.

z) Da goji i razvija građanske i čovečanske vrline kod svojih članova, da radi na bratskom zbliženju i složi našeg troimenog naroda, da suzbija poroke, mržnju i separatizam među svojim članovima.

i) Da priređivanjem pomena svake godine na dan 18. oktobra palim borcima i umrlim redovnim, počasnim članovima, utemeljačima, dobrotvorima i pomažućim čuva dužan pijetet i svetla imena održi u večitoj uspomeni.

j) Da priređuje zabave, koncerte i predavanja u korist kase Udruženja, a u invalidskoj Vidovdanskog nedelji i 19. oktobra organizuje prodaju invalidskog cvetka svake godine.

k) Da popularnim prodavanjima razvija patriotizam pridolazećih generacija i budi nacionalni ponos za dovršenje oslobođenja još neoslobođene svoje braće.

l) Da svima legalnim sredstvima štiti prava i interes svojih članova.

Sredstva za izvršenje zadataka.

Čl. III.

Izvori Udruženja su:

a) Državne subvencije,
b) Prihodi od zabava, koncerta, predavanja, prodaje cveća, prodaja duhana, lozova i drugih stvari, kojima se Udruženje bude bavilo.

v) Zaveštanja, dobrovoljni prihodi i razne pomoći.

g) Ulozi redovnih i pomažućih članova.

u) Ulozi vanrednih članova.

d) Prihod od lista „Ratni Invalid“.

e) Vanredni prihodi.

Čl. IV.

Za postignuće cilja Udruženje će preuzimati i trgovačka preduzeća a naročito:

a) Veliko-prodaju duhana u celoj zemlji.

b) Malo-prodavnice duhana u celoj zemlji.

v) Prodaju srećak Državne Klase Lutrije.

g) Sve druge vrste trgovine za koje se bude imalo mogućnosti i bude davalo izgled na korist Udruženja.

Za sve ovo Središnji Odbor će i specijalne pravilnike propisati, kojima se mora obezbediti od svake moguće zloupotrebe i zagarantovati inicijative take, potrebne svakom trgovačkom preduzeću.

Čl. V.

Za obezbedu od zloupotreba niko nema prava bez odobrenja i pristanka Središnjeg Odbora i njegovih organizacija priređivati zabave, koncerte, ili pak skupljati priloge za invalide i porodice palih ratnika. Tražiće se obezbedu i zakonskim putem.

Članovi Udruženja.

Čl. VI.

Udruženje ima članova:

a) Redovnih.

b) Vanrednih.

Redovni su članovi:

a) Svi ratni invalidi i porodice palih ratnika bez razlike vere i narodnosti, i bez obzira u kojoj se vojsci borili, samo ako su građani naše Kraljevine, i

b) Svi dobrovoljci bez obzira narodnosti i državljanstva, ako su dobrog vladanja a onesposobili su se boreći se pod državnim zastavom. U konkretnim slučajevima rešava nadležna organizacija.

Čl. VII.

Pravo i dužnost redovnih članova:

a) Svuda i u svakoj prilici zastupati i dostojno braniti interese.

b) Birati upravu i biti biran.

v) Koristiti se svima povlasticama.

g) Podnositi Središnjem Odboru i ostalim organizacijama kao i kongresu pismene i usmene predstave.

d) Prisustvovati invalidskom kongresu i skupštinama s pravom predlaganja i debatovanja o poslovima Udruženja.

d) Zahtevati na uvidaj zapisnik sednica odbora kao i godišnjeg računa.

U porodice palih ratnika se računaju: Žena do predudaje, muška deca do punoletstva, ženska do udaje, roditelji do smrti.

Čl. VIII.

Članstvo redovnih članova prestaje:

a) Kad redovni član ne plati ulog ni za treći mesec.

b) Kad to sam izjavi pismeno Udruženju.

v) Kad je osuđen za bezčasna dela i ako se odao neurednom životu (kocki, nemoralnom životu, pijanstvu i prosjačenju).

g) Ako radi protivu interesa Udruženja, ili zloupotrebi povlastice dobivene od Udruženja, Države i samoupravnih vlasti.

Članove isključuje invalidski kongres na predlog Središnjeg Odbora. No Središnji Odbor može ih isključiti po učinjenoj krivici odmah i sam, ali krivice moraju biti rasmotrene i odluka donešena na plenarnoj sednici Središnjeg Odbora. Protivu ove odluke suđeni ima pravo žalbe prvom redovnom kongresu.

Isključenjem člana oduzima se značka i invalidska knjižica odnosno list, a isključenje se objavljuje preko organa Udruženja.

Značka i invalidski list.**Čl. IX.**

Značka je okrugla kao pečat, veličina dinara, emalirana i sa natpisom: 1875—1918. Značku je dužan nositi svaki redovan član-invalid na vidnom mestu na levoj strani prsiju ili u rupici kaputa.

Za obezbeđu zloupotreba značke i prava nošenja moraju biti zakonom zaštićeni.

Oslm značke svaki invalid biće snabdeven u prvi mah invalidskim listom a docnije invalidskom knjižicom, na kojoj mora imati svoju fotografiju i sve važnije podatke o sebi.

Invalidski list odnosno knjižica moraju biti overene potpisom predsednika i sekretara Središnjeg Odbora.

Ko od članova invalida učini zloupotrebu značke ili invalidskog lista odnosno knjižica — u ma kome pogledu — isti će mu se oduzeti za svagda, sledstveno i sva prava i povlastice, koje značka i invalidski list budu imali.

Konačnu odluku u ovome pitanju donosi Središnji Odbor u svojoj plenarnoj sednici, a osuđeni ima pravo žalbe prvom redovnom kongresu.

Vanredni članovi.**Čl. X.**

Vanredni članovi su:

a) Počasni član je ono lice, koje je na predlog Središnjeg Odbora izabrato kongresom za naročite zasluge i usluge učinjene Udruženju detaljno navedene.

Predlog za izbor počasnog člana mogu i najmanje deset delegata grupno učiniti na kongresu, ali ga podnesti na tri dana pred sastanak preko Središnjeg Odbora.

U krajnje hitnim i važnim slučajevima, ovaj izbor može izvršiti i sam Središnji Odbor, sa docnijim obrazloženjem prvom narednom kongresu.

b) Veliki dobrotvori su ona lica ili ustanove, koja položi ili za čiji se račun položi najmanje 5000 dinara.

v) Dobrotvori, lica ili ustanove, koja polože ili za čiji se račun položi Udruženju najmanje 500 din.

g) Utemeljači, lica ili ustanove, koja polože ili za čiji se račun položi Udruženju najmanje 200 din

d) Pomažući član je ono lice, koje položi 60 dinara godišnje od jednom ili u odgovarajućim mesečnim ratama.

Pomažući član koji je neprekidno bio 10 godina kao takav, po isteku ovoga vremena upisuje se za utemeljača i prestaje svako daljnje doplaćivanje.

Ranije upisati veliki dobrotvori, dobrotvori i utemeljači, ostaju to bez obzira na veličinu uplate.

Čl. XI.

Svi vanredni članovi sem pomažućih kako ranije tako i docnije imaju pravo na diplomu, koje će Udruženje izdati naročito za ta lica.

Pored ovoga sva se ova lica lično pozivaju o slavi društvenoj kao i u drugim svečanim prilikama. Kako su ovo sve i počasna zvanja, to se za vanredne članove mogu primati samo ispravni.

Društvena slava.**Čl. XII.**

Udruženje će slaviti svake godine svoju slavu sv. Pobjedonosca Đorđa (Đurdev-dan) 23 aprila po starom kalendaru.

Slavu proslavljaju po mogućnosti svi Oblasni, Sreski i Opštinski Odbori, Središnji Odbor i Izvršni Odbori, kao priznanje ovom svetom običaju našeg naroda za održanje u ratnim teškim i preteškim po nas iskušenjima.

Čl. XIII.

Organi Udruženja su:

1. Zemaljski Zbor.
2. Invalidski kongres.
3. Središnji Odbor.
4. Izvršni zborovi.
5. Izvršni Odbori.
6. Oblasni zborovi.
7. Oblasni Odbori.
8. Sreski zborovi.
9. Sreski Odbori.
10. Opštinski zborovi.
11. Opštinski Odbori.

Čl. XIV.

Zemaljski zbor sazivlje Središnji Odbor, u cilju patriotičkih manifestacija ili važnijih pitanja opšteg značaja, u opšte kad to potreba zahteva.

Zemaljski zbor raspravlja samo stvari za koje je pozvan, a koje ne ulaze u delokrug redovnog ili vanrednog kongresa. Zbor otvara i njime rukovodi predsednik Središnjeg Odbora odnosno njegov zamenjenik, a zbor donosi rezoluciju prostom većinom.

Čl. XV.

Invalidski kongres može biti:

a) Redovan, uvek o Duhovima.

b) Vanredan, kada ga Središnji Odbor sazove ili nadzorni Odbor, ili na zahtev najmanje pet Izvršnih odnosno Oblasnih organizacija.

U slučaju da Središnji Odbor ne sazove vanredni kongres u roku od mesec dana od dana primljene prestavke dotične organizacije, ove će same sazvat ga nezavisno od Središnjeg Odbora. Kongres redovan i vanredan čine izaslanici (ili njihovi zamenici) Izvršnih i Oblasnih Odbora. Redovni članovi imaju pravo da prisustvuju kongresu, podnose predloge i učestvuju u debati, ali nemaju pravo glasa.

Svaki Izvršni Odbor ima prava na po 4 delegata, a Oblasni Odbor na po 2 sa pravom glasanja. Svaki delegat ima pravo na jedan glas, bez obzira koliko organizacija zastupa.

Čl. XVI.

Izbor delegata i njihovih zamenika za invalidski kongres vrši se na Izvršnim, odnosno Oblasnim zborovima. Taj izbor važi za godinu dana, ako nebi od vanrednih zborova bio opozvat.

Čl. XVII.

Kongres se sazivlje pismenim pozivom preko „Ratni Invalid“ i po mogućstvu preko ostalih novina.

Ovo sazivanje sa utvrđenjem i objavljenim dnevnim redom, ima se izvršiti najmanje tri nedelje pred kongres.

Čl. XVIII.

Redovni i vanredni kongres otvara i njime rukovodi predsednik Središnjeg odbora, odnosno njegov zamjenik. Nu u slučaju da je vanredni kongres sazvat od strane nadzornog odbora, ili na zahtev najmanje pet, Izvršnih ili Oblasnih organizacija, vanreoni kongres otvara predsednik nadzornog odbora, a on sebi bira predsednika. U slučaju pred vidjenim članom 16 jedan od sazivača.

Redovan kongres je punovažan, ako je na njemu zastupljena polovina više jedan od svih Izvršnih i Oblasnih organizacija. Ovo isto važi za vanredni kongres,

Čl. XIX.

Na kongresu se glasa javno. U slučaju potrebe, glasanje se vrši pomenično, inače sedanjem i ustanjanjem.

Čl. XX.

Pre, nego se kongres otvori, sazivači pregledaju punomoćstva, i na osnovu istih, sastavljaju spisak prisutnih delegata i glasova.

Spisak potpisuje predsednik i sekretar i isti se prilaze zapisniku kongresa.

Na kongresu se vodi zapisnik rada. Zapisnik vodi delovodja, a overavaju tri člana, koje kongres u početku rada izabere.

Redovni invalidski kongres.**Čl. XXI.**

Invalidski redovni kongres bira:

1. Predsednika, ako je potrebno po čl. XVIII.
2. Delovodu i tri overača zapisnika.
3. Prima i overava izveštaj Središnjeg Odbora o radu u prošloj godini i o stanju na kraju godine, daje razjašnjenje za rad i račune u prošloj godini, ako su oni ispravni; u protivnom, određuje lica, koje će dalje preduzeti potrebne mere.
4. Bira Središnji Odbor.
5. Rešava o izmenama i dopunama o pravilima.
6. Rešava o predlozima Središnjeg Odbora.
7. Prima žalbe i molbe i upućuje ih Središnjem Odboru.
8. U opšte rešava o svima pitanjima, koja se stave na dnevni red. Pismeni predlozi, žalbe i molbe podnoseće se Središnjem Odboru na sedam dana pred sastanak kongresa.

Vanredni invalidski kongres.**Čl. XXII.**

Vanredni invalidski kongres rešava samo o vanrednim stvarima, odnosno samo o onim stvarima, za koje je sazvat.

Središnji Odbor.**Čl. XXIII.**

Središnji Odbor sastoji se iz 24 člana i 8 zamenika Upravnog Odbora i 6 članova i 4 zamenika nadzornog odbora, koje kongres izabere.

Popunjavanje Središnjeg Odbora do jedne trećine može u toku godine privremeno vršiti i sam Središnji Odbor no stim, da prava, njihovog izbora utvrdi šira konferencija, ako se pak i to prođe, onda se mora sazvat konferencija od predsednika Izvršnih i Oblasnih Odbora ili njihovih zamenika, i na istoj popuniti upražnjeni broj članova i zamenjenika Središnjeg Odbora, no koji za stalno moraju biti u Beogradu.

Ova konferencija je punovažna sa onoliko članova, koliko se odazovu pozivu, računajući pola sata po zakazanom vremenu.

Na prvoj plenarnoj sednici posle kongresa, Središnji Odbor se konstituše i to: Upravni Odbor bira predsednika, prvog i drugog podpredsednika i sekretara iz svoje sredine. Nadzorni Odbor predsednika i sekretara iz svoje sredine.

Čl. XXIV.

Članovi Središnjeg Odbora ne mogu biti nikakovi službenici Udruženja, i kao takovi primati platu. Za putovanje pak po društvenim poslovima, imaće naknadu putnih troškova prema pravilniku, koje sam Središnji Odbor bude propisao.

Čl. XXV.

Postati članom Središnjeg Odbora znači postati predstavnikom i biti na čelu organizacije najzaslužnijih i delima najviših ljudi u zemlji. Ali ta počast nosi sobom i svoje svete teške, pa i najteže dužnost, i svaki onaj, koji se primi te počasti, mora je svesno i ispunjavati, inače je nje nedostojan.

Svaki član Središnjeg Odbora dužan je redovno i na vreme posjećivati sednice, koje zakazuje i saziva Predsednik upravnog, eventualno predsednik nadzornog odbora.

Sednice Središnjeg Odbora su prema potrebi. Svaki član, koji na tri uzastopce sednice ne dođe, a svoj izostanak ne opravda blagovremeno da bi se zamenjenik mogao pozvati, samim tim prestaje biti član. Na njegovo mesto dolazi po redu zamenik; a dalje se postupa po članu 23. ovih pravila.

Plenarne sednice držaće se u 6 mesecu, na koje dolaze članovi bez poziva, a vanredne kad zato nade predsednik potrebu, u tom slučaju članovi će se pozvati brzojavno. Sednice su punovažne, kad je na njima prisutna polovina više jedan član, ako su plenarne, a najmanje 7 članova, ako su obične sednice od upravnog odbora.

U slučaju ravne podele glasova odlučuje glas predsednika upravnog odbora. Sednicama Središnjeg Odbora prisustvuju upravni i nadzorni odbor, ma da nadzorni odbor po svome nahodjenju može i odvojeno od toga držati sednice.

Delokrug rada Srepišnjeg Odbora.

Čl. XXVI.

a) Upravni Odbor.

1) Da u svima prilikama predstavlja Udruženje i u ime njegovo preduzima sve, što je potrebno za korist Udruženja, a u sporazumu i pripomoć celog upravnog odbora ili u konkretnim slučajevima određuje sebi zamenike.

2. Da postavlja službenike Udruženja, a sa obzirom na utvrđene i od upravnog odbora odobrene kredite za to.

3. Da upravlja celokupnim radom Udruženja, dajući direktivu svemu osoblju Sve platežno osoblje u disciplinskom pogledu mu je neposredno potčinjeno, Nepouzđano i nesavesno osoblje ima pravo kažnjavati i u krajnjem slučaju i otpuštati.

4. Da prema potrebi i nahđenju saziva sednice Središnjeg ili Upravnog Odbora i njima rukovodi.

5. Da naređuje isplate i podmiruje račune zajedno sa blagajnikom.

6. Da se stara i kontroliše, da sve odluke Upravnog Odbora budu izvršene.

7. Da potpisuje lično svu prepisku društvenu, a naročito invalidske listove i uverenja za vožnju železnicom i lađom.

8. Da odobrava i naređuje isplate izdataka do 500 dinara, a preko toga traži predhodno, a u hitnih slučajevima naknadno odobrenje Odbora.

Čl. XXVII.

Dužnosti i prava podpredsednika:

Podpredsednika ima dva, prvi i drugi, prema broju već dobivenih glasova pri konstituisanju.

Dužnosti su podpredsednika prvog, da u svemu zastupa predsednika u slučaju potrebe bolesti ili odsustva, kao i drugog, da u slučaju potrebe zastupa prvog podpredsednika, a o svom radu kao zastupnik predsednik, podnosi izveštaj prvog narednoj sednici.

U slučaju nemogućnosti i sprečenosti oba podpredsednika, Središnji Odbor eventualno i sam predsednik će im odrediti jednoga od članova Središnjeg Odbora, koji će ih zastupati.

Čl. XXVIII.

Dužnosti i prava Sekretara:

1. Da vodi nadzor nad opštom kancelarijom Udruženja i sa predsednikom u sporazumu otklanja sve ono, što nebi odgovaralo u svemu ugledu i interesu istog.

2. Da premapotpisuje s u opštu prepisku Udruženja izuzimajući finansijsku prepisku Udruženja, počto to ulazi u delokrug blagajnika.

3. Da u svemu pomaže predsednika. U slučaju nemogućnosti sekretara za izvršenje tačke 2. ili drugih, zamenjivaće ga šef kancelarije Udruženja.

Čl. XXIX.

Dužnosti i prava blagajnika:

1. Da vodi strog nadzor nad svim radom Udruženja i personalom finansijskih stvari.

2. Da premapotpisuje svu finansijsku prepisku.

3. Da u sporazumu sa predsednikom vodi finansijsku i ekonomsku stranu Udruženja na što veću korist i uspeh organizacija.

4. Da u svemu pomogne predsednika.

Čl. XXX.

Dužnosti i prava članova Upravnog Odbora:

1. Da bodrim okom prate ceo rad Udruženja i legalnim sredstvima pomažu predsednika u radu na što jačem i bržem razvitku Udruženja.

2. Da po redu dežuraju prema pravilniku u Udruženju u.

3. Da redovno pohađaju sednice, i na istima donose rešenja o radu i pravcu Udruženja, kao i odobravaju potrebne kredite.

4. Kao i van Udruženja staraju se da u svakom pogodnom momentu koriste bilo moralno, bilo materijalno svojoj organizaciji. (Nastavit će se).

ŽRTVE SVJETSKOGA RATA.

Interesantni podaci o ljudskim i materijalnim gubicima.

U Udruženim su državama sada izdali nekoliko statističkih općenitih pregleda o ogromnim gubicima ljudskih života i užasnim novčanim žrtvama, što ih je progutao veliki svjetski rat. Američki vojni departement, američka trgovačka komora, Bankers Trust Company, a naročito izvještaj profesora E. L. Bogarta sa sveučilišta u Illinoisu, što ga je izdao „Carnegie Endowment for International Peace“ iznose nam brojeve o troškovima svjetskoga rata, o kolosalnoj tragediji, o razornim posljedicama periode od 1914. do 1918. Horendne svote, što ih je proždriro svjetski rat, navedene su u dolarima. Već ove svote došuju bajoslovnu visinu, a kamo li tek da ih preračunamo u današnje mizerne valute osiromašenih evropskih država i državica, čitali bismo brojeve gotovo nedokučive.

Međutim ove ogromne svote, dotično vrijednost razorenih dobara nisu — kako Will Irwin u svojoj knjizi „The Next War“ veli — glavni deficit rata, nego najteži je gubitak onih 10 milijuna ljudskih života, koji su morali ugasnuti u toj divskoj borbi. Irwin nazivlje pale junake, koji su većinom bili neoženjeni, elitom („select stock“) svoje generacije, „kojih je krv za ljudski rod posve izgubljena“. Irwin naglasuje, da je Francuska od svojih vojnika između 19. i 31. godine izgubila 60 po sto.

Profesor Bogart konstatira, da je u svim ratovima 19. stoljeća, tamo od Napolenovih vremena do balkanskih ratova, izginulo manje od 5 milijuna ljudi, tako da je svjetski rat uništio sam dvaput više žrtava. Profesor Bogart postavlja ovu tabelu gubitaka:

Zemlja	Mrtvih	Teško ranjenih	Drugih ranjenika	Zarobljenih ili iščezlih
Udružene države . . .	107.274	43.000	148.000	4.912
Velika Britanija . . .	807.451	617.740	1.441.394	64.907
Francuska	1.427.800	700.000	2.344.000	453.500
Rusija	2.762.064	1.000.000	3.950.000	2.500.000
Italija	597.160	500.000	462.196	1.359.000
Belgija	267.000	40.000	100.000	10.000
Srbija	707.343	322.000	28.000	100.000
Rumunjska	339.117	200.000	—	116.000
Grčka	15.000	10.000	30.000	45.000
Portugal	4.000	5.000	12.000	200
Japan	300	—	907	3
	6,938.529	3,437.740	8,516.497	4,653.522
Njemačka	1,611.104	1,600.000	2,183.143	772.522
Austro-Ugarska	911.000	850.000	2,150.000	443.000
Turska	436.924	107.772	3000.000	103.731
Bugarska	101.224	300.000	852.3999	10.825
	3,060.252	2,857.772	5,485.542	1,330.078
Ukupno	9,998.781	6,295.512	14,002.039	5,983.078

Profesor Bogart naglasuje, da među mrtve i ranjene nije uračunao one žrtve, koje su nastradale od bolesti, glada, iznemoglosti itd. Sa čisto gospodarskog stanovišta znači velik broj bolesnih ili osakaćenih bivših vojnika veći teret nego li sami mrtvi.

Prema statistici američkog vojnog departementa dolazi na svakih stotinu američkih vojnika i mornara po dva mrtva.

Na pitanje o gospodarskim direktnim i indirektnim sveukupnim izdacima za svjetski rat — veli Bogart — teško je odgovoriti, gotovo nemoguće radi sloma Njemačke, Austro-Ugarske i Rusije. Tako n. pr. engleski statističar Crammond računa, da troškovi iznose 210.000.000.000 dolara, dok Banker Trust Company tvrdi, da oni iznose 260.680.000.000 dol. od toga otpada 169.980.000.000 dolara na antantu, a 90.700.000.000 dolara central-vlasti.

Detaljno:

Francuska	41.000.000.000 dol.
Italija	16.524.000.000 „
Rusija (do 1917).	20.500.000.000 „
Velika Britanija	50.000.000.000 „
Udružene Države	33.456.000.000 „
Ostale države antante	8.500.000.000 „
	169.980.000.000 dol.
Njemačka	54.400.000.000 „
Austro-Ugarska	—
Turska	36.300.000.000 „
Bugarska	—
	90.700.000.000 dol.

U indirektno troškove računa Bogart opustošenja, te ih ovako detaljira:

Francuska	10,000,000,000 dol.
Belgija	7,000,000,000 „
Njemačka	—
Austro-Ugarska	5,500,000,000 „
Rusija	—
Italija	2,710,000,000 „
Srbija	—
Albanija	2,000,000,000 „
Crna Cora	—
Velika Britanija	1,750,000,000 „
Rumunjska	1,000,000,000 „
	29,960,000,000 dol.

Indirektni sveukupni troškovi iznose prema prof. Bogartu 84 milijarde 510,000,000 dolara.

Detaljno:

Razoreni krajevi	29,960,000,000 dol.
Pomorski gubitci (brodovi i teret)	6,800,000,000 „
Izostatak produkata	45,000,000,000 „
Dobrovoljni doprinosi	1,000,000,000 „
Gubitak neutralaca	1,750,000,000 „
	84,510,000,000 „

Pod „izostatkom produkata“ razumijeva prof. Bogart gubitak ekonomskog rada onih 20 milijuna vojnika, koji su bili pod oružjem. Prof. Bogart računa, da svaki od njih producira prosječno godišnje 500 dolara. Prof. Bogart drži, da će proći nekoliko generacija, dok opet uspije uspostaviti predratni status quo.

Dobrovoljnih doprinosa sakupljeno je u zemljama koje govori engleski:

Udružene države	625,015,028 dol.
Kanada	91,750,000 „
Engleska, Škotska i Irska	87,112,000 „
Australija, Nova Zelandija, južna Afrika, Nova Fundlandija, Indija	69,185,000 „
	873,062,028 dol.

Troškovi neutralnih država za osiguranje njihovih granica i očuvanje neutralnosti iznose prema računu prof. Bvgarta:

Nirozemska	672,000,000 dol.
Švicarska	250,000,000 "
Švedska	429,800,000 "
Norveška	130,000,000 "
Danska	90,000,000 "

Troškove ostalih neutralnih zemalja računa na 1,750,000,000 dolara.

Prema „Statistu“ ne smiju se svi ratni izdaci računati kao gubici. Netto-troškovi valjda će doseći najviše polovicu cjelokupne svote. Bogart naglašuje, da se moraju uzeti u obzir zajmovi i porezi, kojima su pokrivali izdatke za uzdržavanje vojska i mornarica. Osim toga treba uzeti u račun vrijedno sagrađenih željeznica, novih brodova, cesta itd.

ZAKON

O privremenoj pomoći invalida i porodica poginulih, pomrlih i nestalih vojnika kao i nekih gradjanskih ratnih žrtava.

(Nastavak).

Razne povlastice.

Član 18.

Invalidske organizacije imaju u prvom redu pravo pri davanju raznih povlastica (gostiona, bioskopa i t. d.) kod zakupa državnog imanja i prihoda (lov, ribolov i t. d.).

Ta preduzeća mogu invalidske organizacije preduzimati i voditi u sopstvenoj upravi (režiji) ili u sporazumu sa državnom vlašću ustupiti u prvom redu licima iz čl. 1., ili ostalim privatnim licima i preduzećima.

Lica iz čl. 1., imaju prvenstveno pravo:

a) na razna slobodna-mesta u zavodima, za koje država plaća troškove za izdržavanje;

b) na blagodejanja (stipendije), ako nisu u smislu naročitih pravila zadržavana za druga lica;

v) na oslobodjenje poreza i taksi na sve vrste novčanice i materijalne pomoći u smislu ovog i ostalih zakona, izvršenje (egzecucija na njih može se vršiti samo za izdržavanje (alimentu) i za naplatu požajmica primljenih napred na račun svih vrsta pomoći, ako su upotrebljene u smislu ovog Zakona;

g) na razne povlastice, dane propisima i izvođenju agrarne reforme;

d) invalidske organizacije lica iz čl. 1., i njihove privredne zadruge i udruženja u kojima su članovi u prvom redu lica iz čl. 1., imaju prvenstveno pravo pri nabavkama predmeta potrebnog za javnu upravu.

Pačka a) i b) ovog člana važe za decu i posle navršene 16. godine.

Besplatna vožnja.

Čl. 19.

Invalid ima pravo na besplatan odlazak i polazak željeznicom, poštanskim kolima i državnim automobilom, kad po naredbi koje vlasti putuje na lekarski pregled, radi izrade i opravko proteza, kad putuje u bolnicu, ličilište, banje i škole.

Invalid, koji ne može da se kreće, ako je siromašnog stanja, ima pravo na podvoz kolima do stanice ili pristaništa.

Kole će nabaviti opština, na koje invalid polazi, a opštini će Ministarstvo Socijalne Politike na njen zahtjev nadoknaditi trošak.

(Nastavit će se).

Širite invalidi i udovice

„VOJNI INVALID“,
koji je jedini branioc vaših prava!

Invalidi i udovice, organizujte se!

Bilješke.

Pročitajte pomno ovaj broj „Vojnog Invalida“

Pošto iz tehničkih razloga u Društvenoj Tiskari u Splitu, nije mogao „Vojni Invalid“ 1. marta izići, a i sada 15. prisiljeni smo bili štampati list u Šibeniku uz mnogo veće troškove. List izlazi u dvostrukom formatu na osam stranica, te stoji pojedini broj 2 dinara.

Uredništvo.

Pozor podružnice i pretplatnici!

U ovome broju prilazimo čekove, te umoljavamo, da nam se pošalje pretplata. Kako se ispunjuju čekovi naveli smo u prošlom broju.

Dolazak našeg Kralja u Bukarešt.

Dne 20. februara prispio je dvorski voz našeg Kralja u Bukarešt na glavnu stanicu, gdje ga je dočekala nepregledna masa svijeta sa burnim ovacijama i klicanjem. Sa stanice otišao je Kralj u dvor na kratki odmor, a zatim krenuo sa pratnjom u mitropolitu, gdje je održano svečano blagodarenje.

Odavle se vratio u kraljevsku palaču na doručak, a poslije podne u 5 sati obavilo se svečano prstenovanje u dvorcu „Cotroceni“, kojemu su uz mitropolitu prisustvovali članovi kraljeve kuće i svi članovi vlade. Drugi dan 21. primio je kralj Aleksander diplomatski kor, zatim u 12 sati bila je pred dvorcem vojnička parada, a iza toga porodični doručak. U isto vrijeme dao je rumunjski ministar predsjednik Bratianu ručak u počast našim ministrima Pašiću i Ninčiću.

Oba naša ministra riješavala su prigodom svog boravka u Bukareštu definitivno povlačenje granice između Jugoslavije i Rumunjske i o pripremanju za ekonomsku konferenciju u Genovi.

Rumunjski kralj Ferdinand ponudio je našem Vladaru prigodom vjeridbe sa princesom Marijom zapovjedništvo na IX. brdskim pukom lovaca. I tako Njegovo Veličanstvo naš milo Kralj Aleksandar svojom osobom mnogo doprinosi za ojačanje naše Jugoslavije u vanjskom kao i u unutarnjem položaju.

Pripomoć Udruženju.

Odeljenje Socijalne Politike doznačilo nam je 50.000 kruna, što je Ministarstvo još u augustu prošle godine odredilo, ali radi iscrpljenja budžeta nije nam moglo Odeljenje isplatiti, te nam je istu svotu isplatilo iz drugog vrela.

Vjerski zemaljski zavod za Dalmaciju darovao je našem udruženju tri pisaca stola, jednu veliku policu za spise, jedan zidni stalak i dvije klupe u približnoj vrijednosti od 20.000 kruna, pored prvih poklonjenih 4000 kruna.

Naše Udruženje time se mnogo pomoglo finansijski i materijalno, dobivši također čitavi nanještaj za kancelariju kao svoje vlasništvo, te se najučtivije zahvaljuje tome Odeljenju Socijalne Politike, koje je u zadnje vrijeme punom parom radilo, da nađe vrelo iz kog će nam doznačiti 50.000 kruna, kao i Vjersijskom Zavodu na tolikoj ljubavi spram našeg Udruženja, što ne ćemo nikad zaboraviti i uvijek zahvalni ostati. Od našeg druga Dinka Kuzmanića iz Omiša primili smo 40 kruna za fond lista, da počasti uspomenu blagopokojnog Lovre Botica. Najtoplje mu se zahvaljuje.

Invalidska glasila.

Naše organizacije izdavaju ova glasila: Središnji Odbor u Beogradu izdaje „Ratni Invalid“, koji izlazi dva puta tjedno. Naš Oblasni Odbor u Splitu izdaje „Vojni Invalid“, koji izlazi dva puta mjesečno. Oblasni Odbor u Zagrebu izdaje „Ratni Invalid“, koji izlazi dva puta mjesečno. Oblasni Odbor u Sarajevu izdaje „Invalidski Glasnik“, koji izlazi dva puta mjesečno i Oblasni Odbor u Ljubljani izdaje „Vojni Invalid“, koji izlazi jednom mjesečno. Tako imaju sve organizacije svoga glasila u državi.

U fond našeg Udruženja.

Prigodom vjenčanja gđice Filomene Bandiera sa gosp. Milošem Nikom 26. februara u Omišu, sakupljeno bješe za naše Udruženje 1434 kruna. Darovaše: g. Sabić Stjepan K 1000, g. Miloš Niko i Martinac Grgo po K 100, g. Quiem Ante K 80, g. Ljubić Ivan, Bettner Diogen i Gazzari Jos p po K 40, g. Bančić Josip K 20, g. Aglič Marija K 10 i g. Skarpa Ivan K 4. Udruženje im se najtoplje zahvaljuje.

Državna zaštita dece.

U Ministarstvu Socijalne Politike pristupilo se izradivanju Pravilnika (Poslovnika) na osnovi nacrtu Zakona o Zaštiti Dece i Mladeži. U njemu se predviđaju sve zaštitne mere oko zbrinjavanja naše siročadi.

Strahovita statistika nakon rata.

„Chicago Tribune“ donosi statistiku internacionalnog radničkog ureda, prema kojoj je nako ratan ostalo 5,917.000 sakatih. Ou toga otpada na Francusku 1,000.000, Englesku 1,100.000, Italiju 570.000, Poljsku 320.000, Ameriku 246.000, Čehoslovačku 75.000, Austriju 164.000, Jugoslaviju 154.000, Kanadu 88.000, Rumunjsku 84.000, Belgiju 40.000 i Niemačku 1,400.000.

Malarija u Dalmaciji i Makedoniji.

Izveštaj zdravstvene komisije.

Ministarstvo Narodnog Zdravlja je dalo u štampi izvještaj o radu komisije, koja je prošle godine ispitala malariju u Dalmaciji i Makedoniji. U toj će knjizi izaći i studije poznatog ruskog učenjaka profesora Gjukovskog i bečkog higijeničara Eingliga. Ovak će izvještaj biti od velike važnosti za upoznavanje zdravstvenog stanja našega naroda, jer pokazuje da u Dalmaciji polovina naroda boluje od malarije, dok su u Makedoniji odnosi takvi, da usljed malarije propa-

daju čitava naselje. Osobito su nepovoljni odnosi u našoj vojsci, a naročito kod vojnika, koji dolaze iz krajeva nezaraženih malarijom. Na osnovu ovih ispitivanja ministarstvo će na proljeće početi radove na povećanje instituta za ispitivanje i suzbijanje malarije u Skoplju. U tu se svrhu rade već planovi, nabavljeno je zemljište i traženi su krediti. Vodjenje tog instituta biti će povjereno naročitim stručnjacima i rad u njemu neće služiti samo za suzbijanje malarije, nego za ispitivanje mnogih bolesti, koje se nalaze u onim krajevima, a u nauci su još neispitane i nepoznate. Na taj će način imati naši ljekari mogućnost da rade i na naučnom polju. Ovakav je institut već osnovan u Trogiru. Vodjenje toga instituta biti će povjereno jednom dalmatinskom liječniku, koji se sada nalazi radi studija pomeutih bolesti u svjetskom poznatom institutu za tropske bolesti u Hamburgu.

Penjanje na najviše brdo na zemlji.

Prošle godine krenula je 18. maja ekspedicija, koju je privedilo englesko Royal Geographical Society, prema Mont Everestu, najvišem brdu na zemlji (8000 metara), u gorju Himalaja, na granici Nepala i Tibeta. Zadatak je ove ekspedicije bio da istraži putove, kojima bi se moglo popeti na vrhunac. Ekspedicija je uz ogromne poteškoće i žrtve ispunila svoj zadatak. Sad se priprema nova glavna ekspedicija, kojoj će na čelu biti general C. H. Bruce, koja će 21. marta 1922. krenuti na Everest. Ova ekspedicija ima veliko značenje ne samo za geografsko, nego i za geološko i botaničko istraživanje. Već lanjska ekspedicija skupila je dragocjenih podataka u sva tri pravca.

Vapaj unesrećenih i uvređenih.

U Beogradu se bavi 25 sirotinja iz Istorične Srbije čije su hranitelje i branitelje Bugari poubijali. — U Beograd je prispjelo 25 majki i žena i udovica iz Istočne Srbije čije su hranitelje pobili Bugari 1915.—1918. One dolaze da se kod naših državnih faktora i antantnih predstavnika energično zauzmu, da se izvrši pravda nad onima kojima duguju za svoju nesreću. Ove uciviljene duše traže da se izvedu već jednom na Sud džela njihovih sinova, braće i muževa.

Beogradske Gospe iz Kola Srpskih Sestara, čiji su gosti ove jadne žene, priredile su u Sabornoj Crkvi, veliki parastos svima mučenicima i žrtvama bugarskih okupacionih vlasti. Parastosu su prisustvovala u ime svih porodica poklanih i poubijanih od Bugara nesrećne Srkinje, izaslanice iz Istočne Srbije.

Obustava potpora.

Ministarstvo za socijalnu politiku izdalo je naredjenje svim podređenim organima da obustave odmah izdavanje potpore i penzije svim onim licima, koja su optirala ma za koje strano podaništvo.

Invalidi u inostranstvu.

Ministarstvo Socijalne Politike uputilo je svima našim vojnim atašejima u inostranstvu novi pravilnik sa uputstvima o pregledu vojnih invalida u inostranstvu.

Biblioteka za slijepe.

Pored do sada već izdanog velikog broja pobranih djela od naših pisaca, gosp. Veljko Ramadanović, upravnik doma slijepih u Zemunu, izdao je ovih dana Neimare iz „Pomenika“ M. Đ. Milicevića u dvije sveske, sljepačkom azbukom, štampane u vlastitoj štampariji doma slijepih. Osim toga sljepačkim slovima (notama) izradjen je udžbenik za čitanje i prepisivanje nota pod imenom „Braj-ov muzički sistem“. Ovom prilikom potrebno je naročito naglasiti, da je ovo prvi uspješni pokušaj pisanja nota za slijepe među Srbima, Hrvatima i Slovencima. Sva izdanja daju se besplatno slijepim junacima i djeci iz cijele kraljevine u domu slijepih u Zemunu.

Statistika dece u Hrvatskoj.

Zagrebačka pokrajinska uprava ovih dana je poslala ministarstvu socijalne politike brojni pregled dece u 1920. godini na teritoriji Hrvatske, Slavonije i Međumurja. Podatke je skupio Odsjek za Zaštitu Dece i Mladeži pri Odeljenju za socijalnu politiku u Zagrebu, Odeljenje za Zaštitu Dece i Mladeži pri našem ministarstvu za socijalnu politiku već je ove brojne preglede i sredilo. Konačni rezultat je taj, da se u 1920. godini iznašlo svega 22.587 dece koja su siročad, polusiročad, vanbračna, muška, ženska itd., na teritoriji zagrebačke pokrajinske uprave. Od toga je uz državnu pripomoć zbrinuto i smešteno kod roditelja 16.694 deteta. 3.861 ih je zaštićeno po nerodbinskim porodicama, 1.194 po Dečjim Domovima (državnim i subvencionisanim privatnim), a 622 je smešteno na zanate i trgovinu.

Statistika dece iz cele države za 1921. godinu još nije prikupljena. Poslovi su u toku i rok do koga se imaju završiti primiče se kraju.

Državni dug Jugoslavije.

Saznaje se, da cjelokupni dug SHS države iznosi franaka 2,382,275.466. U ime ratnoga duga imala bi da plati Francuskoj i Engleskoj 936 milijuna franaka, a Americi 62 milijuna franaka.

Škandal u Dječjem Domu u Splitu.

Dočuli smo, a i potužila nam se jedna osoba na brutalno postupanje sa djecom u tom Domu po naltojnici g. Golub. Ista se nadstojnica često opija i u tom pijanom, nesvjesnom stanju maltretira naše jadne siromahe, ratnu siročad u zavodu. Tako je neki dan u takovom stanju jedno dijete radi malenkosti bacila o zid, da je to siročce razbilo glavu. Jedan dječak podnio je protiv takovog brutalnog i nečovječnog postupanja tužbu redakciji jednog lista u Splitu, a ista redakcija obratila se na ravnateljstvo Dječjeg Doma o toj stvari, koje je radi javnog mnijenja i ugleda molilo, da se ne izda u javnost. Nadstojnica g. Golub istoga dječaka kaznila je povodom tog njegovog koraka time, da ga je zatvorila u podrum i 2 dana nije mu dala ni jesti ni piti.

Bivši upravitelj Dječjeg Doma g. Grimani, koji se sada nalazi u Skoplju i koji se radi intriga te nadstojnice protiv njemu zahvalio kao upravitelj, otpustio je istu nadstojnicu

iz službe radi nečovječnog postupanja sa djecom, koja je ali poslije njegovog odlaska ponovno namještena u istome svojstvu. Upozorujemo na to nadležne vlasti i zahtjevamo, da se odпусти g. Golub iz službe, jer naša dječica bez oca i matere zaslužuju najveću pažnju i najtopliju roditeljsku njegu dostojnu hvale i poštovanja sjenama njihovih očeva koji padoše u tom strašnom svjetskom ratu.

Apanaža kretenu Karlu.

Iz Pariza se javlja, da će konferencija ambasadora orediti ekscaru Karlu tom habsburškom kretenu apanažu od 6 milijuna franaka godišnje ili 30 milijuna dinara. Ne bi se na ovo ni osvrnuli da to vijeće ambasadora ne dodijeljuje istu apanažu i na teret Jugoslavije, koja bi morala odmjereni svotu plaćati za tog kretenu, koji je zaslužio vješala za sva ona zla, koja je učinio našem narodu kao eksponent Vilima, tog umišljenog cara nad carevima, tog kratkorukog, njemu sličnog kretenu.

Dok naš junački vojskovođa, naša uzdanica, naš obljubljeni kralj Aleksandar I. imade 1 milijun i pol godišnje apanaže i odbija povišicu radi štednje, dotle bi naša država imala plaćati za tog idiotu daleko više, nego svome narodnom kralju! To je nepravedno i nekorektno od tog vijeća ambasadora, koji su tako velikodušni i na naš teret određuju tako visoku apanažu tome rascaru, članu jedne potpuno demoralizirane familije, kao što je bila ta habsburška. Nema li svaki naš invalid više prava na tih 30 milijuna dinara, od tog kretenu, radi koje smo izgubili svoje udove? Nema li ona ratna siročad, čiji očevi su izginuli za naše oslobođenje, više prava na tih 30 milijuna dinara, od koje svote bi se nabavilo kruha, obuće i sve ine potrebe za to siročad, od tog kretenu, koji je i danas kamen smutnje u našem političkom životu? Protiv toga treba energično protestirati i na međunarodnom kongresu invalida, koji će se održati u Beogradu, učiniti iz te odluke ambasadora pitanje i predočiti im, da naša država imade i previše onih nesretnika, koji su nesrećeni krivnjom tog kretenu, za koje se mora u prvom redu brinuti, i da naš kralj imade jedau milijun i po godišnje apanaže, koji je u prvim redovima bojne poljane vojevao za oslobođenje i ujedinjenje našeg naroda, dok je taj idiot sisao naš narod i uništavao gdje je mogao, sjedeći u trulom i gnjusnom dvoru u Beču, tom leglu svih opačina i nemorala.

Invalidi u Beogradu.

Na sretnje 15. februara imao je demokratski klub invalida u Beogradu u kafani „Aleksinac“ ugao Aleksandrove i Studeničke ulice konferenciju, gdje su pretresivali vrlo važna pitanja, koja su na dnevnom redu.

Nestao invalid.

Milena Samardžija u Zagrebu Gornja Kustošija 25, prijavila je redarstvu, da je njen muž Jakob Samardžija osakaćen na obje ruke, 15. februara otišao iz kuće i nije se više povratio. On je vršio noćnu službu čuvara na državnom kolodvoru. Srednjeg je stasa, crnomanjast, kestenjave kose i drkova, odjeven u trošno građansko odijelo bez zimskog kaputa.

U korist invalida.

Mladi naš dalmatinski skulptor g. Frane Cota izradio je još prošle godine reljef Nj. V. Kralja Aleksandra I. G. Cota je rasprodaju ovog reljefa povječio „Zavodu za raspačavanje reljefa“ u Zagrebu. Od prodajne cijena (2500 din. po komadu) ide 15% u korist Narodnog Fonda za invalide i porodice palih. Isti zavod je prošle godine rasprodao 31 kmd. i od toga je invalide dopalo 11.625 din., a sa ranijim prilogom svega 19.875 din. Reljefi su odlično izrađeni.

Broj siročadi u Jugoslaviji.

Prema dosadanim podatcima imade u našoj zemlji 21.294 djece bez oba roditelja, a 97.713 samo sa jednim roditeljem.

Iz invalidske škole u Nišu.

28. februara polagali su invalidi i dječaci u Invalidskom Zavodu u Nišu kalfenski i majstorski ispit. Ispitu je pristupilo mnoštvo kandidata, koji su dobrim uspjesima položili ispite.

Bračna drama ratnog invalida.

U Chartresu u Francuskoj započela je ovih dana rasprava radi umorstva protiv ratnog invalida Jacquesa Bourquerota. Njega je u ratu zasula granata, pa je pretrpio živčani udar. U bolnici se upoznao s nekom bolničarkom, s kojom se vjenčao. Poslije je kupio imanje blizu Chartresa, gdje su se nastanili. Bračna sreća trajala je samo kratko vrijeme, jer su muževi bolesni živci uvijek bili razdraženi, usljed čega je dolazilo do čestih svađa. Njihov susjed Paul Coulon ih vrlo često posjećivao pa je Bouquerot brzo posumnjao, da između njegove žene i Coulona postoje nedozvoljene veze. Jedne večeri morao je Coulon prenočiti kod Bouquerosta, pošto je vani vijala strašna mećava. — Kad je Bouquerostova žena otišla s Coulonom gore, da mu spremi gostinjsku sobu Bouquerotu se pričilo da čuje štopot i glasove, iz kojih je zaključivao, da se tamo odigravaju vrlo intimne scene. Sutradan otišao je Coulon rano u jutro kući, no po podne se opet povratio. Gđa Bouquerot zadržavala ga je na kavi i odvela u kuhinju. Bouquerota je to tako raspalilo, pa je uzeo pušku i ustrijelio tobožnjeg suparnika.

Erancuski jadi.

Clement Vantel, poznati kroniker, piše u pariškom „Journalu“ o sredstvima, koja bi bila najbolja, da se polučiti veći broj porođaja u Francuskoj, pošto je ta stvar opet na dnevnom redu u toj zemlji. On stavlja francuskoj komori ove predloge: 1. Svaki zdravi Francuz, koji se do 30. godine života ne oženi mora odslužiti u vojsci godinu dana i to u lakoj službi u kasarni; 2. Svaki Francuz, koji do 35. godine nema dvoje djece, bračne ili vanbračne, mora odslužiti 2

godine u pješadiji; 3. Ako još i 40-godišnji Francuz nema dvoje djece, moraće odslužiti 3 godine u kolonijalnoj službi. Svoj članak završuje riječima: „Ili ćeš imati bar dvoje djece ili idi do đavola u Afriku i Indokinu, neka te ispeku divljaci“. Vrag zna, da mnogi Francuz ići će radije u vraga, nego pod papuču svoje polovice!

Među-saveznička konferencija u Beogradu.

Stalni Međusaveznički Komitet za proučavanje invalidskog pitanja u Parizu svojim pismom od 1. februara 1922. izvestio je, da je — u sporazumu sa svim saveznicima — doneta odluka da se VI. međusaveznička konferencija za proučavanje invalidskog pitanja održi u Beogradu meseca juna o. god. Na taj način hoće naši saveznici da odaju i vidan znak priznanja ratom postradalom Beogradu.

Za invalide u inostranstvu.

Direkcija za Invalide pri Ministarstvu Socijalne Politike izradila je Pravilnik kojim se reguliše lekarski pregled, odobravanje penzije i dodatak onim invalidima, porodicama poginulih, pomrlih i nestalih naših ratnika u inostranstvu.

Pregled invalida traje dalje.

G. ministar vojni je ranije svima vojnim armijskim komandama bio izdao naređenje, da se pregled invalida obustavi i da se nastavi dočnije u vreme regrutovanja meseca juna i jula. Međutim, pošao je veliki broj invalida nepregledan, a mnogima od njih ne može da se odredi invalidska potpora dok se ne utvrdi procenat invalidnosti, Ministarstvo socijalne politike obratilo se ministru vojnom s predstavkom u kojoj se ističe potreba, da se pregled invalida ne obustavlja, nego da se i nadalje vrši tri puta mesečno. G. ministar vojni uviđajući, da je u neospornom interesu po invalide da se pregled nastavi, povukao je svoju raniju odredbu za odgađanje pregleda invalida.

Za moralno vaspitanje.

U Ženevi će se 28. juna do 1. augusta 1922. održavati treći internacionalni Kongres za moralno vaspitanje. Kongres je pod visokom zaštitom Švajcarskog Saveznog Veća i državnog Saveta Ženevskog kantona. Prvi je održan u Londonu 1908, a drugi u Hagu 1912. Na trećem će Kongresu prisustvovati i delegati naše države.

Ratni gubitci čehoslovačke republike.

Čehoslovačka republika ima 168.000 invalida, 103.000 ratnih udovica, 172.000 siročadi i 65.000 očeva, kojima su pali sinovi, svega 505.000 duša ili 7 po sto stanovništva Čehoslovačke, koje je ratom naštrdalo.

Stanovništvo Jugoslavije.

Državna statistika iznosi broj stanovništva po pojedinim našim krajevima: sjeverna Srbija 2.656.078; južna Srbija 1.624.601; Crna Gora 192.000; Bosna i Hercegovina 1.876.453; Dalmacija 329.070; (ovo se odnosi samo na pola Dalmacije, jer je popis bio učinjen kad je druga pola Dalmacije bila pod talijanskom okupacijom.) Hrvatska i Slavonija 2.592.860; Medjumurje 96.945; ostrve Krk 20.919; Slovenija i Prekomurje 1.056.465; Banat 582.552; Bačka i Baranja 707.873.

Prema tome, na cjelokupnoj površini od 347.962 km, žvi ukupno 11 mil. 629.095 stanovnika.

Prema proračunu državne statistike dolazi na jedan kvadratni kilometar žitelja sjeverna Srbija 53.1; južna Srbija 32.8; Crna Gora 19.9; Bosna i Hercegovina 36.7; Dalmacija 52.7; Hrvatska i Slavonija 60.9; Medjumurje 130.8; ostrvo Krk 48.8; Slovenija i Prekomurje 65.0; Banat 59.6; Bačka i Baranja 80.4.—

Uvoz i izvoz Jugoslavije preko Trsta.

Trgovačka komora u Trstu javlja, da je u mjesecu novembru pr. g. bio naš promet preko Trsta sljedeći: Uvoz po moru 36.396 mtc., izvoz po moru 47.411 mtc. Po uvozu se naša država nalazi na četvrtom, a po izvozu na trećem mjestu. Putem željeznice smo preko Trsta u istom mjesecu uvezli 106.351 mtc., a izvezli 47.411 mtc., dakle ouu robu, koju smo dalje morem otpremili.

Crno proročanstvo engleskoga astrologa.

Engleski list „Journal of Astrology“ donio je nedavno neert položaja zvijezda i drugih planeta u godini 1926. Iz toga, što te godine dolaze zajedno Mars i Merkurij, engleski astrolog izvodi zaključak, da će događaji od godine 1926. potresti zemlju do temelja, koliko politički toliko i fizički.

Za šest godina, veli naučepjak, doći će do orijaškoga rata. Biti će to konačni sukob između Muhamedanizma, u druženog sa boljševizmom i anglo-saksonske rase. Slijediti će onda opći mir 1932., ali će nas tako malo ostati, pa i ti će biti tako izmučeni da drugi izlaz neće preostati.

Drvodjelska i Rezbarska radiona

R. Kolombatović i drug
Zlodrina Poljana - S P L I T - (kod stare stanice)
Izrađuje sve vrsti pokućstva i drugo uz solidne cijene.

Narodna Gostiona Split

na Dobrom (Čirilo-Methodova ul. 16) imade najbolja viška kaštelanska crna vina, domaću rakiju, raznih likera te uvijek hladna jela. — Preporuča se **MATE ŠEGVIĆ.**

Prodaje na veliko i malo

Pekarna Božić Vladimir Split,
Narodni trg 18, iza brijačnice TONKA, proizvada sve vrsti peciva iz najboljeg brašna.

Dujam Miše i sin Split, Zvonimirova ulica br. 3.

Izrađuje svakovrsne filigranske radnje. — — —
— — Prima popravke zlatnih srebrnih predmeta.

Izradba brza, garantirana. — Cijene umjerene.

Gostiona i Kafana „PUTNIK“ — S P L I T —

na PAZARU uvijek je obskrbljena toplim i hladnim jelima. — Cijene solidne. — Preporuča se vlasnik **A DOMAZET.**

Pušači! „ALTESSE“ je najbolji cigaretni papir!

Prodaja na veliko

Brašna, žita, mekinja i kolonijalne robe. — Kupujemo sve dalmatinske proizvode kao

buhač, kadulju, lovoriku, ružmarinovo ulje, višnje, smokve, rogače, sardelji itd.

Tvrtka Jakov Čulić i drugovi
Francuska obala 4. — — — S P L I T — — — Telefon 167

Veliki magazin manufakture i konfekcije

E. SEVELJEVICH
Izvanredna rasprodaja svakovrstnih predmeta sezone uz posve povoljne cijene.

Zlatarija Vlastita radiona Urarnica G. B. VALLE

— S P L I T —
NARODNI TRG (ISPOD URE).
Vlastita Radiona.

Kafana — „Z O R A“ — Split BUFFET

Krešimirova ulica br. 8.

Dnevno koncert, — uvijek otvoreno.
Može se dobiti uvijek hladna i topla pića. Dnevno svježi gulaš, tripe, salame, šunke sira itd.

Pravi se prava turska kava.

Pijević i Cvitanić - Split.

Specijalna izradba svakovrstnog pokućstva i građevne konstrukcije.

Frane Hoffman -- Split.

Carinarski posrednik pamorski i trgovački odpremnik. Prima sve odpreme za Jugoslaviju i inozemstvo uz najbolje uvjete.